

מעדני אשר

גיליון שטי"ז
(שנה ז')
פרשת שמיני תש"ע

י"ל ע"י

מכון "מעדני אשר"

הגליונות ברחבי תבל יוצאים לזכותו של הרב ברוך בן מרים ומרת שיינדל מלכה בת היה פייגא

ישראל שרואה אבידה ביו"ט בבית הקברות האם פטור מלקיים מצות השבת אבידה?

יש לחקור ישראל שרואה אבידה בבית הקברות ביו"ט האם יש לו חיוב להשיב את אבידה או דילמא כיון שאסור לו להיטמאות ביו"ט דחייב אדם לטהר עצמו ברגל ליכא חיוב להשיב אבידה.

איתא בגמ' ב"מ ל' ע"א שכהן שרואה אבידה בבית הקברות אינו חייב להשיבה, משום דכתיב "והתעלמת" דרשינן פעמים שאתה מתעלם כגון כהן בבית הקברות, ומקשה בגמ' מדוע צריך פסוק שאינו צריך להשיב, הרי מצות השבת אבידה היא רק מצות עשה, וטומאת כהן היא עשה ולא תעשה וקימ"ל דאין עשה דוחה, לא תעשה ועשה, ומדוע צריך פסוק מיוחד, ומתוך הגמ' דהפסוק אתי לזקן ואינה לפי כבודו שפטור מלהשיב.

ובפני מבין בפרשתן: מקשה אם נימא שכל יהודי ברגל פטור מלהשיב אבידה ברגל כשרואה אבידה בבית הקברות, א"כ מדוע לא תירצה הגמ' דמהפסוק של והתעלמת ילפינן דכל יהודי כשרואה אבידה בבית הקברות ברגל שאינו צריך להשיב את אבידה דפעמים שאתה מתעלם, דבלא המיעוט הו"א שחייב להחזיר, דעשה של השבת אבידה דוחה הלא תעשה של חייב לטהר עצמו ברגל דהוא רק לא תעשה, ומניחו בצ"ע.

מעדני אשר: נראה לפי מה שכתב בנמוקי יוסף ב"מ ל' ע"א לחד שיטה דכשמחזיר אבידה בבית הקברות לא שייך לומר כלל עשה דוחה לא תעשה, משום דקימ"ל שבת קל"ב ע"ב וכן ביצה ח' ע"ב דאין אומרים עשה דוחה לא תעשה רק כשמקיים המצוה בזמן שעובר את העבירה, ובהשבת אבידה דאינו מקיים המצוה בזמן שעובר את העבירה של טומאה, דעבירה מקיים מיד כשנכנס לבית הקברות, והמצוה מקיים רק כשמחזיר את האבידה, א"כ בודאי שאסור לו לישראל לטמאות ברגל דליכא כלל עשה דוחה לא תעשה.

מעדני אשר: עוד נראה ע"פ מה שכתב בש"ע הרב חו"מ סימן מ' שאפילו איסור של דבריהם אסור לעבור כדי לקיים מצות השבת אבידה, כגון להגביה מעות שמצא בשבת, דאמרינן בגמ' ב"מ ל' ע"א דמותעלמת, דרשינן פעמים שאתה מתעלם, וכן כתב בשו"ת חתם סופר אור"ח סימן ק' א"כ ה"ה דמצות השבת אבידה אינו דוחה האיסור של טומאת רגל.

איך היה מותר לחסיד ללון בבית הקברות בראש השנה הא חייב אדם לטהר עצמו ברגל?

בפרשתן י"א ח' ובנבלתם לא תגעו.

בגמ' ר"ה ט"ז ע"ב יליף מכאן רבי יצחק דחייב אדם לטהר את עצמו ברגל.

נחלקו הפוסקים האם בראש השנה ויום כיפור יש נמי את החיוב של חייב אדם לטהר עצמו ברגל.

שיטת הרא"ש פרק ח' דיומא בסופו שיש חיוב לטהר ביום כיפור, משום דחייב אדם לטהר עצמו ברגל.

וכן כתב להדיא הטור אור"ח סימן תר"ג דחייב אדם לטהר ברגל, שייך נמי בראש השנה וביום כיפור, וכן כתב בשבולי הלקט סימן רפ"ג.

אבל בשו"ת שאגת אריה סי' ס"ז תמה על דברי הרא"ש הנ"ל: דהרי כל הטעם דחייב לטהר עצמו ברגל הוא משום שיוכל לקיים חובת הרגל כמו ראייה, חגיגה, ושמחה, אבל ביו"כ ור"ה דליתנייהו לכל הני חיובי, ליכא נמי חיובא לטהר עצמו.

יש להקשות: לשיטות דבזמן התנאים ואמוראים שהיה להם אפר פרה היו מחוייבים לטהר עצמם בערב ראש השנה מדין חייב אדם לטהר עצמו ברגל, א"כ קשה מהא דאיתא בגמ' ברכות י"ח ע"ב מעשה בחסיד אחד שהקניטתו אשתו בערב ראש השנה והלך ולן בבית הקברות, והלא אמרי' בגמ' ב"ק ק"ג ע"ב וכן בתמורה ס"ז, עיין רש"י שבת קכ"ח ע"ב כל היכי דאמר מעשה בחסיד אחד או רבי יהודה בן בבא או רבי יהודה ברבי אילעי, א"כ איך הלך ולן בבית הקברות, הא חייב אדם לטהר עצמו ברגל ולזוהר מכל טומאה, כך הקשה העיין יעקב ברכות י"ח ע"ב, וכן בעץ יוסף שם, וכן בשו"ת בית שיערים חלק אורח חיים סימן רמ"א, וכן בשו"ת גנוזי יוסף סימן ק"ז ס"ק א'.

איכא כמה תרוצים:

א. אפשר שלן בבית הקברות ולא נטמא כלל כגון שנכנס בשידה תיבה ומגדיל כדאמרי' בגמ' נזיר י"ז ודף מ"ג ע"ש, לכן לא היה איסור, כך תירץ בשו"ת בית שיערים אור"ח סימן רמ"א.

ב. אפשר שכבר נטמא במת ערב ראש השנה ולא היה יכול לטהר עצמו ער ז' ימים, ושפיר מותר לו ללון בבית הקברות, כך תירץ בשו"ת בית שיערים אור"ח סימן רמ"א.

ג. יש שתרוצו בפשטות ע"פ מה שכתב המהרש"א חו"מ הגדות בשם הריטב"א דדבר זה היה בחלום, א"כ אתי שפיר, כך תירץ בשו"ת גנוזי יוסף סימן ק"ז אות א'.

גליון זה נודב ע"י ידידינו

הרבני הנגיד הנכבד

הרב **משה רייך** שליט"א

לרגל יומא דהלולא רבה של מרן הדברי חיים מצאנז זי"ע

החל בכ"ה ניסן

יהא רעוא שבזכות בעל ההילולא

יזכה לראות נחת מכל יוצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה

נר הנספח אדם



נר הנספח אדם



איך מותר לשרוף פרה אדומה בחול המועד

הא יש איסור לטמאות ברגל?

יש להקשות: על הא דכתב הרמב"ם פרק ז' מהלכות יו"ט הלכה י"א, ומקורו בתוספתא מועד קטן פרק א' ס"ק ב' עושין כל צרכי רבים במועד כגון שורפין את הפרה, וקשה כיון שפרה מטמא את כל העוסקין זה, מדוע שרפו את זה במועד, הרי הרמב"ם גופיה פסק הלכות טומאת אוכלין פרק ט"ז הלכה י' דכל ישראל מזהרין להיות טהורים בכל רגל, כך מקשה במשך חכמה בפרשתו.

ומתריץ: דמזה יש ראייה ברורה דאין זה לאו גמור, רק מדרבנן, דאל"כ איך מותר לשרוף את הפרה בחול המועד, ואי משום טהרת ישראל, והלא טעונים הזיה ג' וז' ימים, ורובם יכול הטהרה להיות בהם אחר הרגל, ואיך מותרין להטמאות, על כרחך דהויא דרבנן, כך תירץ במשך חכמה בפרשתו ויקרא פרק י"א.

ומסיק דאינו ראייה: דבתוספתא שבועות פרק א' הלכה ד' אמר ר' נתן דרק על טומאת גויות חייבין על טומאת מקדש וקדשיו, אבל השורף הפרה שהן טומאות קדושות אין חייב על טומאת מקדש וקדשיו, לכן אפשר דלית בהו אזהרה דבנבלתם לא תגעו, רק בטמאי נבלות דחייבין בהו על טומאות מקדש וקדשיו.

יש להעיר דבמקום אחר כתב להיפך דבפרשת נשא ו' ז' כתב על הא דכתיב התם בפסוק לאביו ולאמו לאחיו ולאחותו לא יטמא להם "במותם" כי נזר אלהיו על ראשו, וז"ל בספרי פיסקא כ"ז כתב דמהא דכתיב במותם דרשינן "במותם" אינו מטמא, אבל מטמא בנגעם וזיבתם, ומשום הכי לא כתיב כהן גדול ויקרא כא' ב' "במותם" אף דיליף מגזירה שוה, דאולי כהן גדול, דכל השנה כוליה לדידיה כרגל דמי כמבואר בגמ' מועד קטן יד' ב' אסור כישראל ברגל, לכן לא כתב רחמנא גביה בהדיא "במותם", ויליף מגזירה שוה, חזינן דסבירא ליה דכל טומאה אסור לטמאות ברגל וצ"ע.

האם החיוב ליטור דוקא בערב הרגל או דדי ברגל?

הנה בתוס' רי"ד ביצה י"ז ע"ב ד"ה שחל אחר השבת כתב דצריך לטבול קודם לרגל כדי שיעריב שמשו ויהיה מותר ברגל ליכנס לעזרה ולאכול שלמים.

וכן כתב המאירי ביצה י"ז ע"ב ד"ה חל להיות אחר השבת וז"ל חייב אדם לטור עצמו ברגל והיה דרכם לטבול מערב יו"ט שיעריבו שמשם בכניסת יו"ט ונמצאין נכסין ליו"ט בטהרה, ועיין בב"ח אור"ח סימן תכ"ט, ובחנת סופר ראש השנה ט"ז ע"ב.

וכן כתב הרש"ל בים של שלמה פ"ב דביצה ריש סי' י"ט דחייב אדם לטור עצמו ברגל היינו בערב הרגל, וכן כתב הטורי אבן ראש השנה ט"ז ע"ב.

אבל הצ"ח ביצה י"ז ע"ב על רש"י ד"ה ובית הלל אומרים חולק על זה: וכתב דלשון הגמרא לכאורה לא משמע כן, דאם כן הויא ליה למימר חייב אדם להיות טהור ברגל, וכתב בצ"ח דלפי מה שכתב הרמב"ם דטעם המצוה לטור ברגל, כדי להיות מוכנים ליכנס למקדש ולאכול קדשים, יש לומר דתליא בפלוגתא דר' יוחנן ור' אושעיא חגיגה ט' ע"א אי היכא דלא חזי בראשון להראות בעזרה וחזי בשני, אי יכול לקיים מצות ראייה וחגיגה בשני, דלר' יוחנן כולן תשלומין דראשון ואי לא חזי בראשון אין לו תשלומין, א"כ אי טמא בראשון אינו יכול לקיים עוד מצות ראייה וחגיגה, ממילא מחוייב להטור בערב הרגל מטומאה דבעי הערב שמש, ולר' אושעיא דכולן תשלומין זה לזה ואף אי לא חזי בראשון יש לו תשלומין בשאר ימים די להטור, ברגל גופא.

מדוע מי שמטמא עצמו ברגל אינו לוקה הרי הויא איסור לאו?

כתב הרמב"ם הלכות טומאת אוכלין פרק ט"ז הלכה י' כל ישראל מזהרין להיות טהורים בכל רגל, מפני שהם נכונים ליכנס במקדש ולאכול קדשים, וזה שנאמר בתורה ובנבלתם לא תגעו ברגל בלבד, ואם נטמא "אינו לוקה" אבל בשאר ימות השנה אינו מזהר.

ובמשנה למלך שם נסתפק אם האיסור לטמאות ברגל הוא מן התורה או הוא רק דרבנן, וכתב דמלשון הרמב"ם נראה שהוא איסור תורה, שכתב רק שאין לוקין עליו, משמע אבל איסור תורה הויא, ושוב כתב שמצא ברמב"ן פרשת שמייני, דהויא דרבנן.

ובערוך לנר מכות כ"א ע"ב, וכן בספר פני מבין בפרשתו הביא ראייה נפלאה לשיטת הרמב"ם שאין לוקין על לאו של טומאת הרגל: מהא דאיתא במשנה שם דיש חורש חרישה אחת וחייב משום שמונה לאוין כהן שחורש ביו"ט בשנה השביעית, והוא כהן בבית הקברות, ואם איתא דלוקין על לאו של ובנבלתם לא תגעו, א"כ ליחשב ט' לאוין, דלוקה גם משום ובנבלתם לא תגעו, אלא על כרחך מוכח דאין לוקין על לאו זה, ופסק הרמב"ם כסתם מתניתין.

וכותב דיש לדחות ראייה זו: לפי מה שכתב הטורי אבן ר"ה ט"ז ב' אמה דקאמר ר' יצחק שם חייב לטור עצמו ברגל ויליף מבנבלתם לא תגעו, זה דוקא בג' רגלים, אבל בר"ה ויוה"כ לא, חדא דר"ה ויוה"כ לאו רגלים מקרי, ועוד שהרמב"ם נתן הטעם דחייב לטור ברגל, משום דצריך לכנס למקדש ולאכול שלמי חגיגה ושלמי שמחה, וזה לא שייך רק בג' רגלים, ולפי זה י"ל דמתניתין ב"ט של ר"ה איירי, ולכן לא קחשיב מלקות של ובנבלתם לא תגעו, ואין לומר דהוא גופא יקשה: כיון דלרבות מלקות אתי למה נקט ב"ט של ר"ה ולא באחד משלש רגלים, דזה אינו דעל כרחך הוצרך למינקט יו"ט של ראש השנה, דבשאלת אריה סימן ס"א הקשה לפי מאי דמסיק לקמן דתנא דמשנתנו איסור כולל לית ליה, דא"כ האיך קתני י"ט ושביעית, האיך חל י"ט על שביעית אם לא ע"י כולל, שכולל גם שאר מלאכות, ותירץ דאיירי ב"ט של ר"ה של שביעית, וחל איסור י"ט ואיסור שביעית בבת אחת, ולכן ממה נפשך לא הוי רק שמנה לאוין, דב"ט של ר"ה אין כאן משום לא תגעו, ובאחד מג' רגלים כבר חל שביעית ולא מחייב תו משום י"ט, וא"כ אין מזה ראייה לשיטת הרמב"ם, אכן באמת מה שפשוט ליה, דע"כ ב"ט של ר"ה איירי מתניתין, כבר השיב על זה בשער המלך ה"ל מאכלות אסורות פ"ח דאכתני שביעית קדום דתוס' שביעית דאורייתא, ותירץ ד"ל דמתניתין איירי בעשר נטיעות שמותר לחרוש עד ראש השנה. ועוד תירץ ד"ט מקרי איסור מוסיף לגבי שביעית דמוסיף גם לאיסור תולדות דחרישה, והשתא לפי תירוץ אחרון שלו שפיר י"ל דהכא לא איירי ב"ט של ר"ה, וא"כ שפיר מוכח כהרמב"ם.

יש להקשות: לשיטת הרמב"ם דהויא איסור דאורייתא, מדוע אין לוקה על זה, כך מקשה במשנה למלך פרק ט"ז מהלכות טומאת אוכלין הלכה י', וכן בשו"ת שאגת אריה סימן ס"ז, ובספרו טורי אבן ראש השנה ט"ז, ובארעא דרבנן אות ט'.

איכא כמה תרוצים:

- א. כיון שאינו פשטיה דקרא, רק דרשינן מייטורא אינו לוקה כמו נהנה מבשר בחלב שאינו לוקה כיון שאינו כתוב להדיא בפסוק, כך כתב במשנה למלך פרק ט"ז מהלכות טומאת אוכלין הלכה י', וכן בארעא דרבנן אות ט'.
- ב. כיון דהאיסור של לטמאות ברגל, הויא רק גרם ביטול חובת הרגל שהוא רק עשה לכן אין לוקין על זה, כך כתב בשו"ת שאגת אריה סימן ס"ז.

האם לעתיד לבא יהא מותר לאכול בשר חזיר?

בפרשתן י"א ז' ואת החזיר וגו' והוא גרה לא יגר וגו'.

איתא במדרש בפרשתן דלכן נקרא שמו חזיר שעתידי הקב"ה להחזירה להיותו.

נחלקו הפוסקים האם הכונה שחזיר ממש עתיד ליהיה או דילמא חזיר ממש אין לו היתר לעולם והכונה במדרש הנ"ל הוא לאדום שנמשל לחזיר.

הנה בעשרה מאמרות מאמר חיקור דין ח"ב פ"ז כתב דלעתיד לבא ה' מתיר אסורים שישלים לקצתם סימני טהרה וכו' כגור לחזיר.

וכן באור החיים הקדוש בפרשתן כתב וז"ל והוא גרה לא יגר, פירש תנאי הוא הדבר לזמן שהוא לא יגר אבל לעתיד לבא יעלה גרה ויחזור להיות מותר, ולא שישאר בלא גרה ויותר, כי התורה לא תשונה.

וכן כתב בחתם סופר בספרו תורת משה פרשת ראה ע"מ ל"ג וז"ל לעתיד ישנה הקב"ה את טבע החזיר ויפשיט זוהמתו ויזדקק טבעו ובאם נזדקק טבעו מימילא יעלה גרה ויותר לנו, ועל ידי זה לא נעקר מצוה בתורה כי הך מצוה קיימת לעולם, שהחזיר שיהיה גס בטבעו ועל ידי זה לא יעלה גרה יהיה אסור לעולם.

אבל בשו"ת רדב"ז חלק ב' סימן תתכ"ח, וכן כתב החיד"א בספרו שו"ת חיים שאל חלק א' סימן צ"ז ד"ה על הרמב"ם **חולק וסבירא ליה דלא יותר לעתיד חזיר ממש:** וז"ל וכבר נשאלתי על מה שאמרו ז"ל למה נקרא שמו חזיר שעתידי הקב"ה להחזירו לישראל, ולפי הפשט הכונה כי יהיו ישראל אוכלים משמנים כאלו הותר להם בשר חזיר, ולא שיותר להם בשר חזיר ח"ו, ועל דרך הסוד יש למעלה שר אחד ושמו חזירא"ל והוא קטיגור על ישראל, ועתידי הקב"ה להחזירו לישראל להיות להם סניגור.

וכן משמע בריטב"א קדושין מ"ט על הא דאיתא התם בגמ' עשרה קבין צרעת ירדו לעולם תשעה נטלו חזירים, כתב וז"ל יש שפירשו אדום כדכתיב בו תהלים פ' י"ד יכרסמנה חזיר מיער, ועליהם אמרו בהגדה ויק"ר פ"ג למה נקרא שמו חזיר, שעתידי הקב"ה להחזירו לישראל לעתיד לבוא.

וכן בתורה תמימה ויקרא פרק יא הערה כ"א **תמה על האור החיים הקדוש:** מניין המקור לחידוש נפלא זה, וגם לא מצינו בשום מקום שלעתיד לבא ישתנו טבעי בעלי חיים, ואמנם נהירנא, שכבר שמעה אזני שנמצא אגדה במדרש למה נקרא שמו חזיר מפני שעתידי לחזור להתירו הראשון, וכפי הנראה כך הבין בעל אור החיים את דברי האגדה הזאת, אבל באמת לא נמצא כלל מדרש בלשון זה ובכונה זו רק בלשון וענין אחר, והוא במדרש רבה פ' שמיני סוף פרשה י"ג וז"ל ואת החזיר זו אדום, ולמה נקרא שמה חזיר שמחזרת עטרה לבעליה, הדא הוא דכתיב ועלו מושיעיים בהר ציון לשפוט את הר עשו והיתה וגו', ור"ל שע"י אומה זו יוגרם שיבת עטרה לישראל, הרי מבואר שכל עיקר אגדה זו באה בדרך משל ומליצה לכונה אחרת.

יש להקשות: לשיטות שחזיר ממש יהא מותר, מאי שנא מהא דאיתא במשנה בכורות ה' ע"ב טמאה שילדה כמין בהמה טהורה אסורה באכילה שהיוצא מן הטמא טמא, וה"ל נהי שיהיה החזיר טהור בשני סימני טהרה, מ"מ לא בריאה חדשה יברא ה' רק יהיה נולד מחזיר שהיה טמא, וא"כ כל היוצא מן הטמא טמא הוא כ"ז, וכן בשו"ת פרי השדה חלק ג' סימן קמ"ה, וכן בשו"ת גנוזי יוסף סימן מ"ז ע"ש מה שתרצו.

בשר חזיר שנפל בבשר כשר מדוע בטל ברוב

הא הוא דבר שיש לו מתירין כיון שעתידי להיטהר?

יש להקשות: לשיטות דחזיר ממש עתיד להיטהר, א"כ מדוע אינו מבואר בהלכה שחזיר אינו מתבטל אם נפל בבשר כשר, הרי קימ"ל דבר שיש לו מתירין אפילו באלף לא בטיל, א"כ חזיר שיש לו מתירין כיון שיש היתר לאיסורו, מדוע בטל ברוב, כן מקשה החתם סופר בספרו תורת משה פרשת ראה ע"מ ל"ג, וכן בשו"ת גנוזי יוסף סימן מ"ז, וכן בספר מור ומהלות אהל ראשי בשמים דף ו' ע"ד, והביא דבריו השד"ח בפאת השדה בכללים מערכת ג' כלל ז', וכן בפרדס יוסף בפרשתן ע"מ קכ"ז.

איכא כמה תרוצים:

א. הא דחזיר יהא מותר לא שישתנה הלכה ח"ו, אלא שלעתיד ישנה הקב"ה את טבע החזיר, לפי הנ"ל אתי שפיר דדוקא אותן חזירים שיהיו אז בחיים ישתנו טבעם ויתרו מימילא, אבל אותן שנתערב לנו בתבשיל או בין חתיכות אחרות שלא נזדקק טבעו קודם מיתתם אסורים לעולם, לכן לא מקרי דבר שיש לו מתירין, כן תירץ החתם סופר בספרו תורת משה פרשת ראה ע"מ ל"ג.
ב. ע"פ מה דכתב הב"ח יורה דעה סימן קב ס"ק ד' דכל איסור דהויא תיקו דאמורא אם הויא איסור, לא הויא דבר שיש לו מתירין דאפשר דיבא אליהו ויאמר שמותר, כיון דהמאכל יתקלקל עד זמן ההוא, דאפשר דלא נזכה שיבא מיד, דלא כדעת האור זרוע והרשב"א א"כ לא הויא דבר שיש לו מתירין, א"כ ה"ה בחזיר כיון שיתקלקל עד שמשיהו יגיע לא מקרי דבר שיש לו מתירין, כן תירץ בספר מור ומהלות דף ו' ע"ד.

האם מותר לאכול תולעים הנראים ע"י מקרוסקופ?

בפרשתן י"א מ"ג לא תשקצו את נפשתיכם מכל השרץ השרוף.

הנה כתב בערוך השולחן יורה דעה הלכות בהמה וחיה טהורה סימן פ"ד, וכן הגר"ש קלוגר בשו"ת טוב טעם ודעת תנינא בק"א סי' נ"ג וז"ל יש מי שכתב בשם חכמי הטבע דהמסתכל בזכוכית המגדלת שקורין ספאקטיו"א יראה בחומץ מלא תולעים והנה בחומץ אין חשש כמו שנתבאר דהתולעים המתהווים בתלוש התירה התורה, אמנם שמעתי שבכל מיני מים וביחוד בגשמים מלא ברואים דקים שאין העין יכולה לראותם ובילדותי שמעתי מפי אחד שהיה במרחקים וראה דרך זכוכית המגדלת עד מאד כרבבות פעמים במים כל המיני ברואים, ולפ"ז איך אנו שותים מים שהרי אלו הברואים נתהוו במקורם, אמנם האמת הוא דלא אסרה תורה במה שאין העין שולטת בו דלא ניתנה תורה למלאכים, דאל"כ הרי כמה מהחוקרים כתבו שכל האוויר מלא ברואים דקים מן הדקים וכשהאדם פותח פיו בולע כמה מהם אלא ודאי דהבל יפצה פיהם ואף אם כן הוא כיון שאין העין שולט בהם לאו כלום הוא.

וכן בבית אדם כלל ל"ח סי' מ"ט הביא מ"ש בספר הברית, שנתברר שא"א להיות חומץ עד שירום תולעים, והמסתכל במיקרוסקופ יראה מלא תולעים, ולכן אסור לאכול חומץ אפילו ע"י סינון דרך בגד דק מאוד, ואין לו תקנה א"כ יבשל החומץ תחלה ואח"כ יסננהו דרך בגד דק מאוד, וכ' ע"ז, שאין לאסור מטעם שהחומץ בכח יש בו תולעים, שא"כ לא נאכל בצים, שהרי כתב בס' הברית שבקשר הביצה נראה אפרוח, אלא דבר הבל הוא שלא אסרה תורה מה שבכח אלא מה שיצא לפועל.

וכעין זה כתב בתפארת ישראל פ"ב דע"ז מ"ו, בועז סק"ג שהביא שגדול אחד חשב להתיר דגים שאין הקשקשים שלהם נראים לעין אלא ע"י מיקרוסקופ, ואושי עליה כולי עלמא, ונפיק שיפורי ידיהו לאיסורא, ונשתקע הדבר ולא יאמר.

מכתבים למערכת

מדוע סיפור רבי אליעזר בן עזריה סיפור יציאת מצרים כל הלילה הרי סובר דהמצוה עד חצות מה שהקשתם בשם אחרונים על הא דאיתא בהגדה מעשה ברי"א ורבי יהושע ורבי אליעזר בן עזריה שהיו מספרים ביציאת מצרים כל הלילה, דיש להקשות מדוע רב"ע סיפר כל הלילה הרי הוא סבר שאין מצוה לספר אחר חצות, כיון שהוא סבר דפסח ומצה עד חצות, א"כ ה"ה סיפור יציאת מצרים דאחד תלוי בשני כמו שכתב המנחת חינוך מצוה כ"א ותרצתם בארבע אופנים.

איך אפשר לקיים מצות אכילת מצה במקדש הרי אינו יכול להסב דאין ישיבה בעזרה מה שהקשתם בשם אחרונים על הא דאיתא בגמ' ברכות ל"ז ע"ב לקט מהמנחות כוית, אם מצה הוא יצא בה די חובתו, דיש להקשות איך יכול לצאת ידי חובת מצה במנחות, הרי כוית מצה צריך הסיבה, ואף בדיעבר מעכב כמו דקמ"ל בש"ע אור"ח סימן תע"ב וק"ו ח' מי שצריך הסיבה אם אכל או שתה בלא הסיבה לא יצא וצריך לחזור ולאכול ולשתות בהסיבה, א"כ בעזרה שאסור להסב דקמ"ל בגמ' דאין ישיבה בעזרה, א"כ איך יוצא ידי חובת מצה במנחות, הא מנחות נאכלין בעזרה, ותרצתם בכמה אופנים.

הרה"ג רבי יהושע העשיל פאדווא שליט"א מאנטשטר נראה לתרץ ע"פ מה דמבאר בהגות מיומנות שרבי אליעזר בן עזריה וחבריו עסקו בלימוד הלכות הפסח, וא"כ אין סיבה שיפסקו אחר חצות.

הגאון המפורסם רבי שמאי קהת גראס שליט"א דומ"ץ מחוקי הדת הרב אשר ארבוס שליט"א ירושלים הבה"ח אהרן קוליק נ"י בני ברק

נראה לתרץ ע"פ מה שכתבו התוס' וימא כ"ה ע"א כיון דאכילה צורך עבודה מותר לישוב, אי"ע דבאכילת קדשים כתוב למשה ולגדולה כדרך שהמלכים אוכלין היינו מיושב, אי"כ נחיא שמותר נמי להסב.

הרה"ג אליהו סנדורמירסקי שליט"א ירושלים מח"ס דעת ותבונה נראה לתרץ דהא דהיה ע"ר כל הלילה הוא מפני שחייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים, וכיון שישארל כשיצאו ממצרים היו נעורים כל הלילה, לכן גם הני תנאים מנעו מעצמם שינה לעניהם כל אותו הלילה, ולהכי עסקו דווקא בסיפור יציאת מצרים כי בזה נראה טפי כאילו יצא ממצרים.

הרב יצחק קדמון שליט"א שעלם

נראה לתרץ דמירי בתלמיד בפני רבו, והיינו שרבו נמצא גם כן באותו שעה בעזרה דפטור מלהסב.

הרב יעקב ישראל מייזנער שליט"א לודן הרב שאול מרגליות שליט"א מודיעין עילית נראה לתרץ שהוא היה עמל כל כך בהמצוה של יציאת מצרים שהוא לא הרגיש שכבר עבר חצות, שהרי כל החכמים שהיו מסובים שם בבני ברק היו עמלים כל כך שלא הרגישו שכבר הלילה והגיע זמן קריאת שמע.

איך היה מותר להתודות בשעת סמיכת הקרבן הא וידו בעינו בעמידה

מה שהקשתם על הא דקמ"ל אור"ח סימן תר"ז ס"ק ג' בעת אמירת הוידו ביום כיפור, על המתודה לעמוד, וידו בעינו לומר בעמידה, וכתב המגן אברהם אור"ח סימן תר"ז ס"ק ד' ולא יסמוך עצמו על הפץ באופן שאם נטל אותו החפץ יפול האדם הנסמך עליו, דיש להקשות א"כ איך מתודים בעת סמיכת הקרבן, כמו שכתב הרמב"ם הרי הסמיכה היא בכל כוחו, וא"כ כישטלו את הקרבן מתחת ידו בודאי יפול, א"כ איך מתודה או, הא וידו בעינו לומר בעמידה, ותרצתם בכמה אופנים.

הרב אברהם חיים שמסואן שליט"א וברן יעקב הרב יואל אברהם מושקוביץ שליט"א כולל סאטמאר ירושלים נראה לעיין מה שתירץ בהגדה של פסח טעם ודעת דכשמספר לביל פסח על הנפלאות, גם לפי רבי אליעזר בן עזריה המצוה היא כל הלילה, ורק כשמספר על ענינים של מצות מצוה ומרור הזמן הוא רק עד חצות.

הרב מרדכי ברוכאוואן שליט"א טבריה

יש לעיין בדמקראי קודש להגאון רבי פסח פראנק ימים נוראים סימן מ"ז נמי דן בקושיא הנ"ל וכתב דלפי דברי הפרי מגדים שוקן החלש מותר לאמר וידו בסמיכה אתי שפיר.

הרב שלמה איילברט שליט"א קרית גת יש לעיין בדמקד חכמה פרשת בא תירץ דמטעם החיוב של ליל פסח לא היה חיוב, אבל מטעם החיוב של כל לילה אף שיוצאים בזיכור בעלמא, מ"מ כמה שמספר יותר מקיים מצוה יותר, לכן סיפר ראב"ע כל הלילה, וכמו שהבאתם תרוץ כנ"ל בשם הנצי"ב.

מי שיש לו פועלים גוים שהם מבערים את החמץ האם קיים מצות תשביתו

מה שהבאתם בשם המגן אברהם אור"ח סימן תמ"ו בשם השל"ה שהמוצא חמץ ביו"ט בכיתו יבערנו ע"י נכרי, והבאתם דבהגהות רבי עקיבא אייגר חולק על זה, והקשתם בשם אחרונים לשיטת דמגן ע"י נכרי, קשה מהא דאיתא בגמ' פסחים ה' ע"ג א' רבי עקיבא אמר אינו צריך פסח מן שורפים שורפים חמץ בערב פסח ולא ביו"ט, הרי הוא אומר אך ביום הראשון תשביתו שאר מבתים וכתוב כל מלאכה לא יעשה בהם, ומצינו להבערה שהיא אב מלאכה, ואם אפשר לקיים ע"י נכרי, א"כ מאי הראיה הרי מן התורה ליכא איסור אמירה לעכו"ם, א"כ שיאמר לנכרי לשרפו, ותרצתם בכמה אופנים.

הרב שאול פריילדך שליט"א ירושלים נראה לתרץ דלכן נשאר שם כל הלילה הרצה לשמוע דברי חכמים, דאפילו שיחת חולין של תלמידי חכמים צריכה ליתמוד.

הרה"ג רבי יצחק מאטמען שליט"א וילאמבורג מח"ס הואיל משה

נראה לתרץ ע"פ מה שכתב בשו"ת בית שער אור"ח סימן פ"ט עפ"י מה שהביאו האחרונים בשם ריטב"א דאף במקח וממכר בשבת וי"ט הוא רק איסור דרבנן משום שמת יכתוב, מ"מ זה היינו דוקא במשא ומתן שהוא באקראי בעלמא אבל לעשות מרימ בקביעות אף בדבר שאינו מלאכה אסור מה"ת שהיה השוק מלא לכל משא ומתן ותהיה החנות פתוחה והחנוני מקיף וכדומה ועיין רמב"ן בחומש פרשת אמור בפסוק היה לכם שבתון שהאריך בזה, וכן אמר אמירה לנכרי שבות לצורת לנכרי באקראי בעלמא בשבת וי"ט לעשות מלאכה אבל שיהיה כל אחד משרא"ל בכל שבת וי"ט עושה כל המלאכות בקבוע ע"י נכרי שלחו ישראל מצווה לעשות זהו איסור תורה מקרא דכל מלאכה לא יעשה בהם שלא יעשה ע"י אחרים, ובהו יובן דאמירה לנכרי שבות אפי' באקראי גנור רבנן אטו בקביעות וסמכו אקרא של ודבר דבר, לפי הנ"ל שפיר מיושב קושיא הנ"ל, דאי אפשר לומר דהתשבתו ביו"ט ובער ע"י עכו"ם דהא בקביעות ג"כ אסור מן התורה ע"י עכו"ם.

הרב יוסף חיים הלוי בירנבוים שליט"א כולל באר יוסף מודיעין עילית נראה לתרץ ע"פ מה שכתב בשפת אמת פסח תר"מ וז"ל ואינו רחוק לומר כי מעשה בבני ברק היה בלילה אחרת שהיו מספרין אותה הלילה ביציאת מצרים עד אור הבוקר, דאי לא ה"ה יקשה פשיטא, ולפי הנ"ל אתי שפיר.

אב שמקפיד על בנו שלא ישב בהסיבה האם צריך לשמוע בקולו

מה שהקשתם מאי שנא הסיבה מכל מצוות דרבנן, דקמ"ל דאפילו מצוה דרבנן, אינה נדחית מפני כיבוד אב, א"כ מדוע כאן בהסיבה אם האב אין נתן רשות לבן יש צד דאין צריך להסב, ומבטלינן מצוה דרבנן, וכן קשה על הא דקמ"ל אור"ח סימן תע"ב דתלמיד אצל רבו אינו מסיב אלא א"כ יתן לו רשות, ומדוע נדחית מצות הסיבה מפני כבוד רבו הא בכל המצוות אפילו דרבנן אין נדחים מפני כבוד רבו, ותרצתם בכמה אופנים.

הרב אליהו נתנאל שליט"א חיפה

נראה לתרץ דכהאי גוונא שמסב הרי הוא מולול בכבוד אביו כשיושב כך בפניו ולא דמי לאמר לו אביו לעשות משהו שסותר מצוה.

**תגובות אפשר לשלוח עד ליום ג' בערב בלבד
לבקש המערכת: 057-7961607 או למייל: levih@017.nef.il
לביירוים בכל ענייני המערכת, בטל: 057-3166560**

גליון זה נודב ע"י ידידינו הנדיבים הנכבדים
הרב לוי פודרייס שליט"א בני ברק
וכן חתנו הרב **חנוך העניך רייך שליט"א בני ברק**
לרגל שמחת הבר מצוה לנכדו, ובנו
כמר **יחזקאל נ"י**
יהא רעוא שבזכות זיכוי אלפים ירוו לראות נחת
מכל יוצאי חלציהם ויעליחו בכל מעשה ידיהם

גליון זה נודב ע"י ידידינו הנגיד הנכבד
הרה"ג רבי יצחק קאף שליט"א
מייסד ומנהל ת"ת עזת אמת
לרגל שמחת הבר מצוה לנכדו
הבחור יניק וחכים כמר משה יוסף נ"י
בן לבנו הרב **זאב שליט"א**
יהא רעוא שבזכות זיכוי אלפים ירוו נחת
מכל יוצאי חלציהם ויעליחו בכל אשר יפנה

גליון זה נודב ע"י ידידינו הנדיבים הנכבד
הרב חיים המרמן שליט"א
מנהל מרכז רפואי צאנז
לעילוי נשמת אביו הרה"ח
ר' יעקב ב"ר משה יוסף המרמן ז"ל
נלב"ע כ"ט ניסן תשס"ב ת.ג.צ.ב.ה.

גליון זה נודב ע"י ידידינו הנדיבים הנכבד
הרב יונתן ברייש שליט"א ירושלים
לעילוי נשמת אמו האשה החשובה
מרת איטה בת ר' אברהם ע"ה
נפטרה כ"ט ניסן תשס"ג ת.ג.צ.ב.ה.